

20ste jaargang, nummer 2

WAARDZEGGER

ZOMER 2026

HWL

Hoekschewaards Landschap

De Waardzegger is het verenigingsblad van Hoekschewaards Landschap

Colofon

Waardzegger is een uitgave van Hoeksche Waards Landschap (HWL), vereniging voor behoud en ontwikkeling van natuur en landschap in de Hoeksche Waard, opgericht in 1973.

Versijnt ieder kwartaal

ISSN 1389-7454

Jaargang 20 nr. 2, oplage: 1400

HWL-lidmaatschap minimaal € 35,00 per jaar

IBAN NL48 INGB 0002 9980 08

Materiaal uit deze uitgave mag alleen voor niet-commercieel gebruik worden aangewend, met bronvermelding.

Ledenadministratie HWL

ledenadministratie@hwl.nl

Natuurbezoekerscentrum Klein Profijt

Zalmpad 11, 3261 MD Oud-Beijerland

Telefoon: 0186 621 888

Beheerder: Merijn van den Hoogenhoff

kantoor@hwl.nl

Openingstijden:

Dinsdag t/m vrijdag 10.00 – 17.00 uur

Zaterdag en zondag 12.00 – 17.00 uur

Nationaal Landschap Centrum

Veerweg 1c, 3281 LX Numansdorp

Het NLC is niet regulier geopend, behoudens aangekondigde evenementen, lezingen, etc.

Dagelijks bestuur

Theo Schuurmans (voorzitter@hwl.nl)

Peter Vos (penningmeester@hwl.nl)

www.hwl.nl

Redactie mediateam HWL

mediateam@hwl.nl

Samenstelling & vormgeving Piet Schram

Tekstcorrectie Marcus Dekker

Verzending/verspreiding Ruud Horijon

Aanleveren kopij: per email, uitsluitend in MS-Word, met zowel tekst als foto's in aparte bijlage, max. 600 woorden en max. 2 foto's per artikel.

De auteur blijft te allen tijde verantwoordelijk voor de inhoud!

Druk

Quadraat Grafimedia B.V.

Vorbereiding verzending

HWWerkt!

 <https://www.facebook.com/hwlandschap>

 <https://www.instagram.com/hoekscheewaardslandschap/>

FSC logo

Redactioneel

“Het gras bij de burens is altijd groener...”, een uitdrukking die iedereen wel kent. Meestal slaat dit op iets wat je bij een ander ziet, met enige vorm van jaloezie.

Zo maakten we Eerste Pinksterdag een kleine wandeling door een stuk natuurgebied behorende tot De Weerribben aan de rand van de Beulakerwijde nabij Sint Jansklooster, in de Kop van Overijssel; een prachtig authentiek gebied De Wieden genaamd. Omdat de plek slechts een tussenstop was op weg naar huis, volgden we de kleine route van ca. 900 meter. Het door Natuurmonumenten uitgezette, circa 1 meter brede, kunststof vlonderpad kronkelde tussen het laagveenmoeras, met rietlanden, trilvenen, hooilandjes en moerasbossen; adembenemend. En rolstoel vriendelijk! Om de honderd meter was, bij een klein publicatiebord, een passeerruimte.

Op de terugweg nadenkend wat ik allemaal gezien had in deze parel van Overijssel, ging ik dit onwillekeurig met de Hoeksche Waard vergelijken en kwam de vraag op: Hebben wij ook zulke pareltjes? Jazeker! Het eerste wat me te binnen schoot, was - mijn favoriet - het laarzenpad door de Grienden van Kuipersveer en gedeelten van de Argusvliender. Zomaar een paar van onze parels. Er zullen er best meer zijn. Maar zijn die ook rolstoeltoegankelijk? Het antwoord is: nee! Zijn daar ook informatieborden te vinden? Soms, meestal alleen aan het beginpunt van de route, bij een parkeerplaats.

Als we onze eigen pareltjes in de Hoeksche Waard beter onder de aandacht willen brengen, hoort daar ook betere toegankelijkheid bij. Niet alleen voor mensen met een rolstoel of rollator, maar ook voor jonge gezinnen met een wandelwagen. Dat vraagt om inzet van meerdere kanten. Gemeente, natuurorganisaties en terreinbeheerders zullen samen moeten bekijken hoe dit soort voorzieningen ook hier stap voor stap werkelijkheid kunnen worden.

Voorlopig wordt door HWL een eerste stap gezet door alle (oude) beschikbare wandel- en fietsroutes opnieuw te inventariseren, zo nodig aan te passen en/of actualiseren en de routes door middel van bordjes met QR-code van nodige gebiedsinformatie te voorzien. Daarvoor zijn vrijwilligers nodig die daarbij helpen. Ik verwijs jullie graag naar de oproep elders in dit nummer.

Misschien dat ooit nog eens iemand uit Overijssel licht ja-loers thuiskomt van hetgeen hij in de Hoeksche Waard gezien heeft voor wat betreft toegankelijkheid van onze pareltjes.

Veel lees en kijk plezier met deze zomereditie!

Piet

Foto omslag:

Poldersche Molen, Maasdam
Leen de Zeeuw

Van de voorzitter...

Er zijn van die woorden die klein lijken, maar groot zijn in betekenis. *Waardzegger* is zo'n woord. Het is de naam van ons blad, maar eigenlijk ook een opdracht. Zeggen wat er in de Waard leeft. Zeggen wat waarde heeft. Zeggen wat kwetsbaar is. En soms ook: zeggen wat verloren dreigt te gaan als wij niet opletten.

Dit nummer verschijnt in een bijzonder jaar voor Hoekschewaards Landschap. Ons 3000-soortenjaar heeft de Hoeksche Waard op een nieuwe manier zichtbaar gemaakt. Niet als bestuurlijke kaart, niet als verzameling dorpen, dijken, kreken en polders, maar als levend landschap. Een landschap waarin duizenden soorten planten, dieren, paddenstoelen, mossen en insecten met ons samenleven. Soms opvallend en geliefd, zoals de grutto, de lepelaar of de argusvlinder. Soms onopvallend klein, verscholen onder een blad, in een slootkant of op een stukje dood hout. Maar allemaal onderdeel van dat grote, ingewikkelde, wonderlijke geheel wat wij natuur noemen.

Wat mij in dit soortenjaar mischien nog wel het meest raakt, is niet alleen het aantal soorten. Het is de betrokkenheid van mensen. Mensen die hun tuin opnieuw bekijken. Die tijdens een wandeling ineens stilstaan bij een kever. Die een foto maken van een plantje langs de stoep. Die ontdekken dat natuur niet pas begint achter een hek of in een reservaat, maar gewoon onder onze voeten, boven ons hoofd en naast onze voordeur. Die brede betrokkenheid past bij HWL. Ons lidmaatschap is altijd gemêleerd geweest. Bij ons lopen mensen rond van allerlei achtergronden, beroepen, leeftijden,

overtuigingen en politieke voorkeuren. Dat is geen zwakte, dat is juist een kracht. HWL is geen politieke partij. Wij zijn geen verlengstuk van links, rechts, midden of wat daar ook tussen zit. Wij zijn een vereniging van mensen die de natuur en het landschap van de Hoeksche Waard kennen, waarderen en willen beschermen. Daarom vind ik het belangrijk om het helder te zeggen: persoonlijke politieke opvattingen van bestuurders mogen binnen HWL geen leidraad zijn. Natuurlijk heeft ieder mens zijn eigen overtuigingen. Ook bestuursleden. Maar zodra wij spreken namens HWL, spreken wij vanuit onze doelstelling: behoud, bescherming, beheer, kennis, educatie en liefde voor het landschap. Niet vanuit partijpolitiek. Niet vanuit ideologie. Niet vanuit modieuze tegenstellingen.

En juist daarom wringt het wanneer liefde voor natuur tegenwoordig steeds vaker wordt weggezet als een "linkse hobby". Dat is onzin. En niet zomaar een beetje onzin, maar gevaarlijke onzin. Want wie natuur tot partijpolitiek maakt, haalt haar uit de samenleving weg. Alsof een bloemrijke berm links is. Alsof schoon water links is. Alsof een kind dat een vlinder ziet, eerst een stemadvies nodig heeft. Alsof boeren, burgers, natuurliefhebbers, jagers, wandelaars, ondernemers en vrijwilligers niet allemaal belang hebben bij een gezond landschap. Natuur is niet links of rechts. Natuur is de bodem onder ons bestaan. Zij is lucht, water, voedsel, rust, schoonheid en herinnering. Zij is de plek waar wij vandaan komen, ook als wij dat soms vergeten zijn. En zij is de erfenis die wij doorgeven, of verkwanselen.

De Waardzegger wil in dat besef een stem zijn. Niet schreeuwerig, niet partijpolitiek, maar wel duidelijk. Wij zeggen wat wij zien. Wij delen kennis. Wij tonen verwondering. Wij spreken ons uit waar dat nodig is. En bovenal nodigen wij iedereen uit om mee te kijken. Want wie eenmaal echt kijkt, weet: de Hoeksche Waard is rijker dan wij dachten. En precies daarom verdient zij onze zorg.

Theo(dorus) Schuurmans

Inhoudsopgave

• Van de voorzitter	3
• BuitenLokaal (4)	4-5
• Terreinflits	5
• Hollands Diep van onder	6-7
• Interview	8-9
• Stuifmeel en ..God?	10-11
• Wie oh wie?	11
• Zwerfafval	12-13
• Natuur centraal	14-15
• Een onmisbare factor	16-17
• De Lintjesregen	17-18
• Een jaar van kijken...	19
• Natuur als ondergrens	20-21
• Gewoon bijzonder...	22
• Nachtvlinder telling 2026	23
• HW zoemt	24-25
• Water Natuurlijk	26
• Jeugdhoeke	27

Voor in de agenda

wo 8 juli	: Nature Talk
vr 17 juli	: Nationale Nachtvlinder Nacht
wo 26 augustus	: Workshop inmaken
vr-zo 28-30 augustus	: 35ste Oeverloop
za 12 september	: Wandelfeest Hoeksche Waard

Voor meer details zie onze website: www.hwl.nl/index.php/agenda

BuitenLokaal (4)

Tuinieren met impact

Tekst: Merel Nelemans

De schooltuinen draaien weer op volle kracht. Kinderen zijn aan het zaaien, planten, wieden en verzorgen, en leren ondertussen dat een moestuin veel meer is dan alleen “iets laten groeien”. Het is geduld, samenwerken, verantwoordelijkheid nemen én soms ook leren omgaan met teleurstellingen. Want niet elk zaadje komt op en niet elke plant haalt het einde van het seizoen. Juist dat maakt het leerproces zo waardevol.

Elke maand komen de moestuincoaches langs op de scholen om de kinderen verder op weg te helpen met tips, uitleg en nieuwe instructies. De verantwoordelijkheid ligt daarbij steeds meer bij de leerlingen zelf. Ze leren plannen: wanneer moet er water gegeven worden? Ze leren samenwerken: wie doet wat in de tuin? En vooral leren ze van dichtbij hoe een plant groeit, verandert en uiteindelijk iets lekkers oplevert.

Dat proces gaat met vallen en opstaan. Een slakkenvraat, een vergeten waterbeurt of een plant die het niet redt: het zijn allemaal leermomenten. Kinderen merken zo dat de natuur niet altijd doet wat je wilt, maar wel iets is waar je steeds beter grip op krijgt door goed te kijken en te zorgen.

We werken stap voor stap toe naar het oogstfeest: samen koken en proeven we van de oogst, en wordt duidelijk hoe bijzonder het is om iets te eten dat je met je eigen handen hebt laten groeien!

Erkenning HWL schooltuin programma

Een belangrijke mijlpaal voor de werkgroep Natuuronderwijs is de officiële erkenning als modelinterventie school tuinieren door Vereniging GDO (toegekend in maart 2026). Dit betekent dat ons HWL-school-tuinprogramma nu erkend is als kwalitatief sterk en effectief schooltuinprogramma! Dankzij deze erkenning kunnen alle basis-

Werken in de moestuin...

scholen in de regio gebruikmaken van een bewezen aanpak voor natuur- en voedseleducatie.

Het programma sluit aan bij de Gezonde School-aanpak en is gericht op leerlingen van groep 5 en 6. Kinderen gaan aan de slag van zaad tot oogst en ontdekken daarbij thema's als biodiversiteit, duurzaamheid en voedselproductie. Leerkrachten worden actief betrokken, zodat het leren niet stopt bij de schooltuin, maar doorwerkt in de klas.

Daarbij heeft Hoeksche Waard Actief een belangrijke rol gespeeld. Zij ondersteunt scholen binnen de Gezonde School-aanpak op het

thema milieu en natuur en heeft Hoekschewaards Landschap actief begeleid in het proces richting formele erkenning. Ook hebben zij gestimuleerd om het programma in te dienen voor deze toetsing, een beloning voor wat er de afgelopen jaren stap voor stap is opgebouwd!

Jeugdnatuurdag: een dag vol verwondering

In de meivakantie vond de Jeugdnatuurdag plaats. Met prachtig weer trokken de deelnemers rondom het Nationaal Landschap Centrum (NLC) in Numansdorp eropuit. Onder begeleiding van ouders, vrijwilligers, natuurjuffen en boswachters van Staatsbosbeheer

Koken met wilde planten tijdens de Jeugdnatuurdag...

Terreinflits...

Korte verhalen uit de afdeling Terreinbeheer van HWL

Dit keer aan het woord **Danny de Groot**, vrijwilliger Terreinbeheer:
"Als echte Hoeksche Waarder ben ik het eiland waarop we wonen steeds meer gaan waarderen. Door mijn hobby natuurfotografie ben ik met andere ogen naar de natuur gaan kijken. Je ontdekt hoeveel moois er te zien is als je er aandacht voor hebt. Daarom wilde ik niet alleen genieten van de natuur, maar ook actief bijdragen aan het beheer ervan."

was er een rijk programma vol natuurbeleving.

Kinderen speurden naar kleine dieren, deden een natuurbingo, pluisten braakballen uit, kookten met wilde planten en maakten vuur. Ook werd er getekend, geluisterd naar verhalen en vooral veel ontdekt en plezier gemaakt. Van vieze handen tot spannende vondsten: alles kwam voorbij.

In de tuin hielden we een bord bij waarop de kinderen hun vondsten konden noteren. De meest indrukwekkende waarnemingen waren onder andere een watersalamander, een herfstspannerrups, reeën in het veld en prachtig glimmende elzenhaantjes. Ook de snelle zwartblauwe baardloper, extra dikke duizendpoten en natuurlijk de tientallen pissebedden maakten veel indruk!

Het aantal aanmeldingen is verdrievoudigd ten opzichte van vorig jaar. Met zoveel belangstelling wordt gekeken hoe in de volgende editie nog meer kinderen een plek kunnen krijgen. Dank aan iedereen die deze dag mogelijk maakte, en vooral aan de jonge natuurliefhebbers zelf. Hun nieuwsgierigheid is precies wat natuuronderwijs zo waardevol maakt. Op naar de volgende editie!

Contact: natuuronderwijs@hwil.nl

Het kloven van afgezaagde stammetjes...

Sinds enkele maanden is Danny vrijwilliger bij het klusteam van HWL, onder begeleiding van terreinbeheerders Chiel en Gaëlle. De werkzaamheden zijn heel afwisselend. *"We knotten wilgen, snoeien bomen, zagen en kloven hout, ruimen afval op, steken reuzenberenklauw en helpen met maaien. In elk seizoen is er wel iets te doen."*

Juist die afwisseling spreekt hem aan.

"Je bent lekker buiten bezig en werkt samen aan een zichtbaar resultaat. Daarnaast leer je veel over de gebieden waar je aan het werk bent. Chiel en Gaëlle vertellen onderweg van alles over natuurbeheer en waarom bepaalde werkzaamheden nodig zijn."

Ook de samenwerking binnen het team waardeert Danny enorm.

"Er hangt een open en prettige sfeer. Samen zetten we ons in om de natuur in de Hoeksche Waard mooi en toegankelijk te houden voor iedereen."

Als echte Hoeksche Waarder ben ik het eiland waarop we wonen de laatste jaren nog meer gaan waarderen door mijn hobby natuurfotografie en gedichten schrijven. In woord en beeld probeer ik mensen mee te nemen in mijn verwondering en te laten zien dat er altijd wel iets moois te zien is, als je er maar oog voor hebt!"

*

Hollands Diep van onder...

Een kijkje bij Leidingenstraat Nederland (LSNED)

Tekst en foto's: Joop van Riet

De onderkant van het Hollands Diep? Van boven kennen we die vanuit de Hoeksche Waard maar al te goed, al turende over de dijken naar die enorme lap water tussen Holland en Brabant. Soms lopen we er zelfs wel op de bodem, tijdens de Oeverloop. Dan is dat 'wadlopen', één van de vele mooie topattracties in die driedaagse natuurwandeling! Maar zelfs met de Oeverloop komen we niet ONDER het Hollands Diep! Dankzij oud collega's van Verkeer en Waterstaat en Peter Donk en Ton Lohman van LSNED lukte dat nu toch!

Excursie 'door de straat'

De excursie begon in Klundert/Noordschans met een wijds uitzicht op de Hoogezandse Gorzen aan de overkant. Natuur, die dankzij de jarenlange inspanningen van HWL beschermd en behouden is. Maar we kwamen daar niet om van het uitzicht op de Hoeksche Waard te genieten, nee we kwamen voor

een ondergronds bezoek zonder uitzicht. Het ging om de pijpleidingenstraat die onder het Hollands Diep loopt. Zo'n 2 kilometer lang! Op een diepte van ca. 11 meter en is daarmee één van de meest onbekende plekken van de Hoeksche Waard. Het eerste wat je ziet zijn enorme 'expansiekamers', zeg maar zalen.

Kopfoto: wijds uitzicht op de Hoeksche Waard vanuit Klundert...

Want die pijpleidingen zetten door de temperatuur uit en die extra lengte over bijna 2 km moet ergens opgevangen worden. En daarvoor bieden die expansiekamers met vele U-bochten de ruimte.

Expansiezaal...

Alle stroom van windmolens HW-Zuid gaat door deze ene rode kabel...

Daarna kom je in de tunnel zelf. Die was bekend als 'fietstunnel'. Want inderdaad er was één dienstfiets beschikbaar voor het heen en weer fietsen door de tunnel. Maar nu niet meer! Er zijn twee gasleidingen van 80 cm doorsnee bijgekomen en daarmee is de ruimte voor de fiets verdwenen. Elke gasleiding heeft een druk van 80 atmosfeer, wat niet niks is! Op de foto is te zien dat het er ook al met een groep van 30 behoorlijk onder druk staat! Er is ook een dunne rode leiding te zien. Die is voor alle stroom die de windmolens aan de zuidoever van onze Hoeksche Waard aan Brabant leveren!

LSNED

De eigenaar en beheerder van de leidingenstraat Europort-Antwerpen is LSNed, die - net als PRO-rail op het spoor - bepaalt wie de beschikbare capaciteit mogen gebruiken. LSNed ziet grote toekomstmogelijkheden voor deze milieuvriendelijke ondergrondse transportmethode van gas, chemicaliën, elektriciteit, etc. en dat ook actief bij de politiek promoot. Deze tunnel is nu na zo'n 50 jaar zo goed als vol. De aanleg van een tweede tunnel wordt onderzocht. Misschien ook gelijk als fiets- en zelfs Oeverlooptunnel tussen Hoeksche Waard en Brabant?

Tunnelstraat, met nog eens 30 man erdoor, onder 'hoge druk'...

Van de
PENNINGMEESTER

Hoort, zegt het voort: we stoppen met de postbus!

Tot de werkzaamheden van deze penningmeester behoort het met regelmaat legen van de postbus van HWL. Niet omdat dat nou zo'n financieel klusje is, maar simpelweg omdat de postbus zich bevindt bij een postagentschap naast de supermarkt in Oud-Beijerland, waar ik altijd boodschappen doe. Veel post in de postbus is voor mij bestemd of kan ik eenvoudig verder geleiden, vaak naar of via Klein Profijt. Kortom: praktisch geregeld!

Zoals overal is ook bij ons de hoeveelheid post sterk teruggelopen. Binnen het bestuur vroegen wij ons al eerder af hoelang we de postbus nog moesten aanhouden. Te meer daar er jaarlijks ook een flink bedrag mee gemoeid is.

Onlangs lag er een brief van PostNL (juist in die postbus!), waarin werd aangekondigd dat in het kader van een efficiëntere en meer duurzame bezorging van de post onze postbus (Postbus 1080, Oud-Beijerland) verplaatst wordt naar een nieuwe centrale locatie, op het industrieterrein van Strijen. Het zal duidelijk zijn dat dit voor onze vereniging alles behalve praktisch is. Het bestuur heeft dan ook besloten te stoppen met de postbus.

We krijgen ook van onze leden steeds minder papieren post. Mocht u ons in de toekomst toch iets per post willen toesturen, dan verzoeken wij u vriendelijk gebruik te maken van het volgende adres:

**Zalmpad 11
3261 MD Oud-Beijerland**

Namens het Dagelijks Bestuur van HWL,

Peter Vos
Penningmeester

In het voetlicht...

interview!

Tekst: Theo Schuurmans

Veel leden van Hoekschewaards Landschap kennen **Arie den Tuinder** als een scherpe stem tijdens vergaderingen. Maar achter die kritische toon zit vooral iemand die kijkt, zoekt, fotografeert en invoert. Iemand die na een lang leven binnenwerken, het leven buiten opnieuw is gaan ontdekken, hoeveel er leeft in de Hoeksche Waard.

Theo Schuurmans: Arie, waar begint jouw verhaal als waarnemer?

Arie den Tuinder: *"Ik heb ongeveer vijfendertig jaar vooral binnen gewerkt, veel achter de computer, vaak lange dagen. Op een gegeven moment was ik op. Rond 2020 ben ik met mijn bedrijf gestopt. Daarna kwam er ruimte. Eerst vooral voor vogels. Ik wilde alle vogelsoorten in de Hoeksche Waard op de foto krijgen. Helemaal compleet lukt natuurlijk nooit, maar dat is ook de aantrekkingskracht. Er blijft altijd iets te zoeken."*

En toen kwamen de insecten erbij?

"Ja. In 2018 kocht ik een macro-lens en toen ging er een wereld open. Zweefvliegen, kevers, wanten, bijen, vlinders: als je die goed bekijkt, zijn ze prachtig. Bij insecten kun je elke dag verrast worden. Je loopt de tuin in, kijkt op een blad en ineens zit daar iets bijzonders. Dan begint het zoeken: wat is dit precies? Dat vind ik mooi. Het is een soort jacht, maar dan zonder iets kapot te maken. Je jaagt op kennis en verwondering."

Wat maakt waarnemen zo ver-slavend?

"Je gaat anders kijken. Een ruig randje, een stengel, een stukje dood hout: ineens is alles interessant. Natuurlijk lijkt het soms op

verzamelen: soorten zoeken, vastleggen, afvinken. Maar voor mij is het vooral leren kijken. Digitale herkenning heeft daar enorm bij geholpen. Vroeger bladerde je eindeloos in boeken. Nu geeft een foto via de app Obsidentify vaak al richting. Niet altijd goed, maar het verlaagt de drempel."

"Je moet blijven krabben aan de goede kant!"

Tijdens het soortenjaar heb jij veel ingevoerd. Wat betekent dat voor jou?

"Zo'n soortenjaar geeft extra energie. Je ziet wat anderen vinden en denkt: dan ga ik ook nog maar even kijken. Het mooie is dat het niet alleen om je eigen lijstje gaat. Samen bouwen we aan een beeld van wat hier leeft. Dat is waardevol. Zeker als je ziet hoeveel waarnemers erbij zijn gekomen. Mensen willen best kijken, als je het maar toegankelijk maakt."

Je bent ook kritisch op natuur-beleid. Waar zit jouw grootste ergernis?

"Mijn ergernis zit niet in fouten maken. Dat gebeurt. Mijn ergernis zit in het niet gebruiken van kennis die er al is. Er wordt soms veel geld uitgegeven aan onderzoeken waarvan veldmensen vooraf al weten wat eruit komt. Als je bloemrijk gras goed beheert, krijg je meer insecten dan wanneer je het kort maait. Daar hoeft je geen duur rapport voor te maken. Bij HWL zit ontzettend veel kennis: mensen die al jaren vogels of planten tellen, insecten fotograferen en gebieden kennen. Gebruik die kennis dan ook."

Dus HWL moet zich sterker neerzetten?

"Ja, als kennisinstituut. Niet alleen als club van natuurliefhebbers, maar als organisatie waar echte gebiedskennis zit. Overheden moeten weten: als je biodiversiteit serieus neemt, begin dan bij de mensen die buiten lopen. Maar dan moeten wij onszelf ook serieus nemen. Niet alles gratis weggeven alsof het niets waard is. Vrijwilligerskennis verdient erkenning en soms ook een redelijke vergoeding."

Je zegt tegelijk dat je met overheden moet blijven praten.

"Absoluut. Je moet blijven krabben aan de goede kant. Blijven praten,

blijven aandringen, blijven uitleggen. Maar wel met een rechte rug. Alleen maar roepen dat alles verkeerd gaat, helpt niet. Dan luistert niemand meer. Soms bereik je maar een millimeter. Maar een millimeter vooruit is ook vooruit."

Hoe kijk je naar de toekomst van natuur in de Hoeksche Waard?

"Natuur heeft tijd nodig. Je moet niet denken in projectjes van een paar jaar, maar in tientallen jaren. Niet elke plek hoeft een recreatieplek te worden. Soms moet je zeggen: hier krijgt natuur rust. Minder

maaïen, een brede rietkraag, een flauwe oever, of juist even niets doen. Dat vraagt durf."

En jouw eigen toekomst binnen HWL?

"Ik hoef niet zo nodig in allerlei besturen. Mijn kracht zit in waarnemen, vastleggen en kennis delen. Ik wil blijven zoeken, blijven leren en bijdragen aan het soortenbeeld van de Hoeksche Waard. En HWL moet jonge mensen blijven trekken. Veel kennis zit nu bij oudere leden. Dat is waardevol, maar ook kwetsbaar."

En tenslotte Arie: Wat is je belangrijkste boodschap?

"Ga kijken. Echt kijken. Niet alleen praten over biodiversiteit, maar naar buiten gaan en zien wat er zit. Dan ontdek je hoe rijk het is, en ook hoe kwetsbaar. Gebruik de kennis die er al is. Die zit vaak dichterbij dan overheden denken."

*

© Gert Huizendaal

Stuifmeel en ...God?

Door: Kim van Belle

Docent Biologie MAVO bij het CSG Willem van Oranje en vrijwilligster bij de Werkgroep Planten

"Ik ben altijd al gefascineerd geweest door de natuur. Vooral dieren spreken natuurlijk erg aan wanneer het gaat om bijzondere aanpassingen aan de leefomgeving. Zo zag ik van de week op tv iets over een apenkikker. Een kikker die in de volle zon leeft. Heel vreemd voor een amfibie natuurlijk; zij moeten altijd vochtig blijven en mogen niet verbranden."

Dus deze apenkikker had een soort zonnebrandcrème - klieren in zijn huid. En zo smeerde hij zichzelf meerdere keren per dag in met zijn eigen gemaakte zonnebrandcrème. Ik stond weer met open mond te kijken. En dan al die bijzondere samenwerkingen tussen verschillende soorten. Sommigen hebben elkaar zelfs nodig om te overleven. Zo zag ik iets over mieren die in de holle doornen van acaciabomen leven. De boom geeft de mieren onderdak en produceert lekkere nectar als voedselbron. De mieren zijn een soort lijfwachten van de boom; ze beschermen de boom tegen parasieten en vreten alle opkomende concurrerende boompjes weg. Zo hebben twee heel verschillende soorten organismen elkaar helemaal gevonden.

En zo zijn er nog duizenden voorbeelden van organismen die zich op een bijzondere manier aanpassen.

Zulke dieren zien mijn leerlingen natuurlijk ook op tv. Wat zij niet wisten, maar nu wel, is dat ook planten op bizarre manieren aangepast kunnen zijn aan hun omgeving en ook aan hun manier van voortplanten.

Het begon allemaal met het natekenen van een tulp. Gewoon een simpele tulp; vanaf de supermarkt zo rechtstreeks op elke tafel van elke leerling van de brugklas. Niks bijzonders zou je denken, maar heb je een tulp wel eens ECHT bekeken? Kroonbladeren eraf ge-

haald en de meeldraden en stamper gezien? De leerlingen moesten voorafgaand de onderdelen van een bloem leren en waren dus aangenaam verrast om in het echt die onderdelen te zien in een "simpele" tulp. Driftig begonnen de leerlingen de tulp na te tekenen en zelfs functies van onderdelen erbij te vernoemen voor bonuspunten. Eén van de leerlingen ging nog een stapje verder en begon de helmknoppen eraf te halen en te bekijken. Lekker pielen en frummelen. Zoals ik al in een eerder artikel zei: je leert zoveel van gewoon frummelen en pulken in de natuur. Zwart poeder viel op tafel. "Mevrouw, wat is dit?!" Nou, dat is dus stuifmeel.

Dat bracht me op een heel simpel, maar uiteindelijk heel succesvol idee voor een volgend practicum. Ik begon meteen het stuifmeel van de tulpen om te toveren tot preparaten voor onder de microscoop. De volgende les moesten de leerlingen allemaal een zelf geplukte bloem meenemen. Ik liet ze zien

hoe je stuifmeel vanuit je bloem op een voorwerp glaasje kreeg en zo een preparaat kon maken om vervolgens 100x te vergroten onder de microscoop. Ze gingen aan de slag met hun eigen bloem. Paardenbloemen, haagwinde, tulpen uit de tuin, madeliefjes...er kwam van alles voorbij. En wat zagen ze?! Alle stuifmeelkorrels zijn anders! Helemaal anders en helemaal aangepast aan de manier van voortplanten van die plant. De leerlingen hadden allemaal insectenbloemen mee; die dus allemaal een ruw oppervlak hebben om zo goed mogelijk meegenomen te worden door insecten. Ik en de leerlingen keken onze ogen weer uit.

We hadden helaas nog geen echte windbloemen gevonden; die stuifmeelkorrels zijn ook zo bijzonder! Zo heb je die van de conifeer: stuifmeelkorrels met luchtzakjes aan de zijkanten zodat de korrels heel ver kunnen komen door de wind.

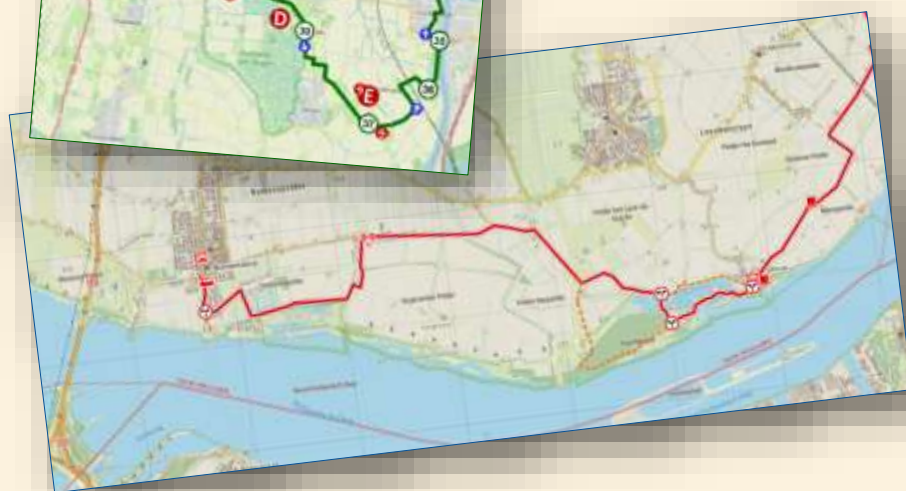
Toen ik thuiskwam die avond kreeg ik weer een bijzondere gedachte...: wie of wat zit hierachter? Hoe kan de natuur, zelfs op microniveau, zo

Stuifmeel conifeer...

Wie oh wie!?

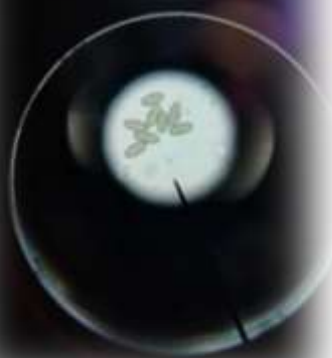
Een oproep aan *alle* leden van de vereniging.

onwijs specifiek en speciaal zijn? Ik ben niet gelovig opgevoed en heb geen idee of er een God is..., maar de natuur is absoluut niet alleen maar toeval. Dat weet ik wel.

Stuifmeel paardenbloem...

Stuifmeel raapzaad...

HWL is opzoek naar wandelaars en/of fietsers die graag een handje willen helpen met het opnieuw in kaart brengen 'nalopen' van onze huidige wandel- en fietsroutes.

Aan de hand van een HWL routekaart (uit resp. 2011 of 2023) check je tijdens een wandel- en/of fietstocht, de bewegwijzering en omschrijvingen.

Zijn de bordjes leesbaar, is het pad nog goed begaanbaar, kloppen de omschrijvingen nog, etc.? En tijdens dit alles, geniet je ook nog eens van ons mooie eiland.

Na verwerking van alle aantekeningen en foto's, dient er actie te worden ondernomen. Dat kan in een volgend project, maar nu eerst inventariseren!

Dus: ben je van plan om een wandeling of fietstocht in de Hoeksche Waard te maken? En/of wil je de **coördinerende "naloper"** worden? Meld je dan aan vòòr 8 augustus a.s. via bep.odems@hwil.nl, of 06-23062928 en ontvang een route naar keuze.

Help de vereniging en geniet ondertussen van de Hoeksche Waard.

Wij kijken uit naar jullie reacties,

Algemeen Bestuur

Zwerfafval, een eeuwig probleem...

Tekst: Merijn van den Hoogenhoff

Als HWL zetten wij ons dagelijks in voor behoud van natuur en landschap. We inventariseren, monitoren en spreken in of mee bij plannen die invloed hebben op de natuur op ons eiland. Tientallen werkgroepen, maar geen werkgroep "Zwerfafval". Is dat vreemd? Nee niet echt, want zwerfafval is niet direct het eerste waar je aan denkt als het over natuur en landschap gaat.

Verband

En toch heeft dat alles met elkaar te maken. Want alles wat op straat terecht komt, ligt in de natuur. Daarmee beïnvloedt het direct het beeld en heeft ook gevolgen voor de, met name fauna.

Dat is dan ook de reden dat ik, behalve vertellen over hoe mooi en belangrijk de natuur is, ook al zo'n 20 jaar zwerfafval raap. Het is af en toe net CSI. Het afval vertelt vaak het verhaal erachter. Wat was er in de aanbieding, is het warm of koud weer? Welke mixdrankjes vindt de jeugd het lekkerst? Een blijkbaar veroorzaakt roken ook een hersenbeschadiging bij sommige van hen, waardoor ze hun peuken en pakjes niet meer in de vuilnisbak kunnen gooien.

Plastic

Zwerfafval is niets nieuws, sterker nog, archeologen graven er voort-

durend naar en het leert ons veel over het leven van vroeger. Alles wat men niet meer nodig had, werd hup, weggegooid. Dat is ook gelijk de reden dat we niet de hoop moeten koesteren dat we het probleem van zwerfafval ooit oplossen. Het is er en zal er altijd blijven!

Maar waarom is het dan nu wel een probleem en vroeger niet (of in ieder geval veel minder)?

Het antwoord daarop is samen te vatten in één woord: *Plastic*.

Dé uitvinding die ons leven zoveel makkelijker maakte, maar ook zoveel vervuilerder. Er is nu geen wereld voor te stellen zonder dit wonderproduct. Maar zoals vaker is deze zegen ook een vloek en veroorzaakt plastic veel ellende.

Uiteraard is niet alles wat op straat ligt plastic, al zit er in bijna alles wel enige vorm van plastic. Maar ook andere spullen, zoals glas

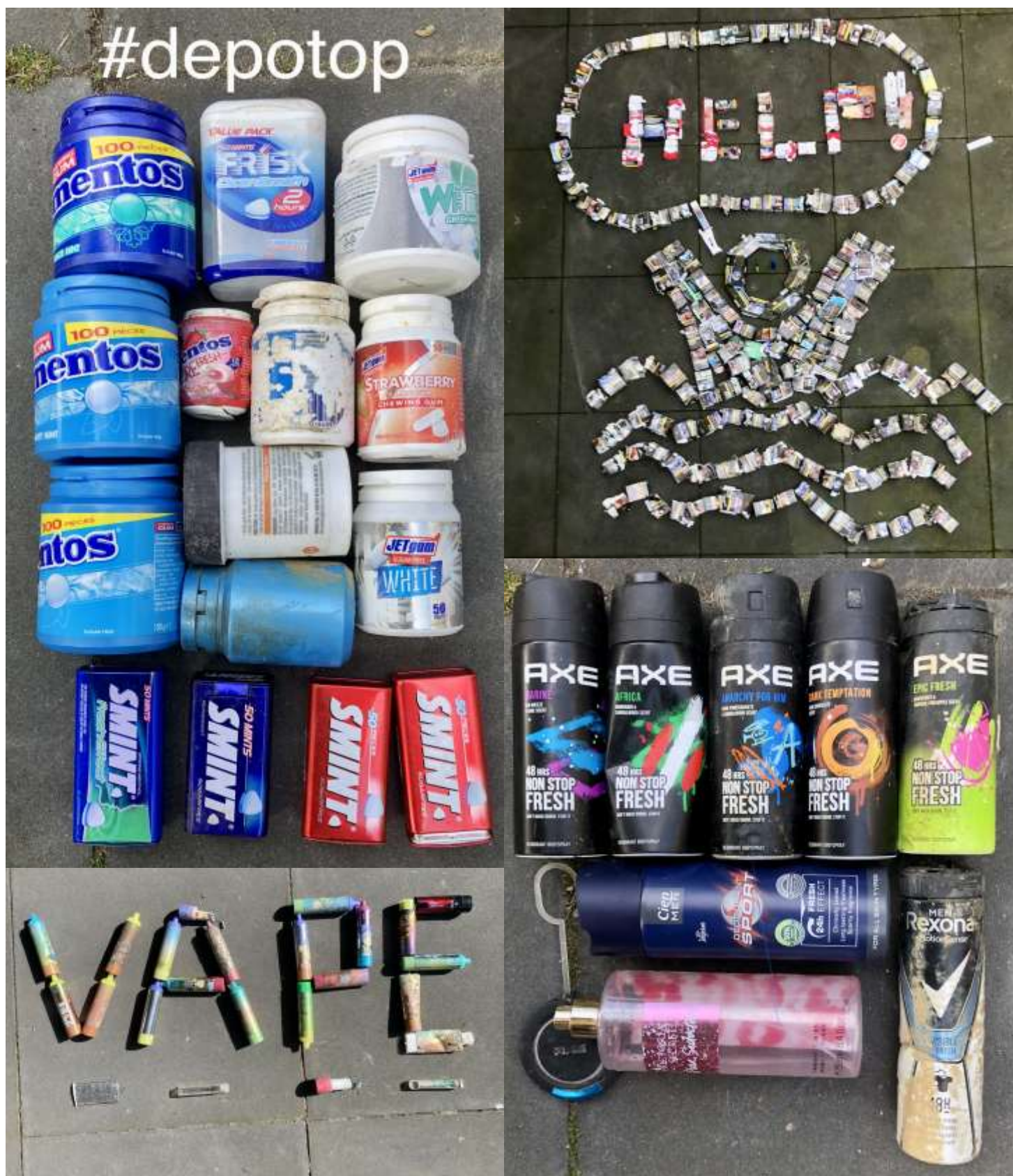

kunnen een hoop leed veroorzaken. Zie maar wat ik ooit in één lege wijnfles vond. (foto links). Tientallen kevers en een aantal dode spitsmuizen (die weer op de kevers af kwamen). En ook een simpel blikje kan de dood van een dier betekenen. In dit geval een dwergmuis (foto boven).

Statiegeld en waspapier...

Is er dan helemaal niets aan te doen? Is de hoop opgeven het enige? Nee natuurlijk niet. De invoering van het statiegeld op flesjes en blikjes heeft ervoor gezorgd dat we inmiddels 80% minder van deze blikjes en flesjes vinden. En we kunnen de fabrikant aanspreken op het feit dat er vaak een heel goed alternatief is voor plastic. Denk aan de pepermuntjes en snoepjes die sinds een aantal jaar

‘weer’ in waspapier worden verpakt. Eén van de grote overwinningen van de Zwerfinator (Dirk Groot) en de Plastic Soup Surfer (Merijn Tinga), die al jaren campagne voeren onder de leus: ***"If we can't change THAT people litter, we have to change WHAT people litter".***

Nog steeds liggen die papiertjes op de grond, maar ze verteren en zijn zodoende niet meer milieubelastend. Kortom de toekomst ziet er niet zo somber uit, als wij ons blijven inzetten voor natuur, landschap en steeds meer alternatieven voor plastic.

En o ja, zie je iets liggen, raap het op en gooi het weg. Dit onder het motto: "Ik ruim geen spullen op ván een ander, maar vóór een ander. Als iedereen één stuk zwerfafval per dag zou opruimen, was heel ons eiland (en de rest van Nederland) schoon...

IJsvogel, Cora Heij

Fuut met Amerikaanse rivierkreeft, Jan Plaisier

centraal

Visdiefje, Marijke Haak

Putter, Paul Kalkhoven

Een onmisbare factor...

Door: Mira Hardenbol

*“Hoi Marko!”, hoor je op donderdag regelmatig bij bezoekerscentrum Klein Profijt. Voor veel bezoekers is **Marko Dijkshoorn** een bekend gezicht. Vooral de vaste bezoekers kennen hem al heel lang. Marko is sociaal en maakt makkelijk een praatje met mensen. “Dat heb ik denk ik van mijn vader meegekregen.”*

Als geboren en getogen Hoeksche Waarder, voelt hij zich als een vis in het water en geniet van de vele gesprekjes en alle drukte om hem heen.

Marko werkt voor Gemiva en is ooit begonnen bij de locatie aan de 1^e Kruisweg in Oud-Beijerland.

Marko: *“Onze begeleider Rens maakte met ons vogelhuisjes voor Klein Profijt. Die kwamen we regelmatig langsbrengen en zo kwam ik voor het eerst bij Klein Profijt. Ik vond het een hele mooie plek. Toen ons pand werd verbouwd, hebben we een tijdje in de schuur bij Klein Profijt gezeten. We werkten in tuinen van particulieren en de schuur was onze kantine. Merijn, de beheerder, vroeg aan Wil-*

lem en Rens van Gemiva of een paar jongens konden helpen met schoonmaken in Klein Profijt. Toen ben ik begonnen met stofzuigen en dweilen op maandag en donderdag. Dat is nu alweer zo’n 20 jaar geleden. Na een tijdje ben ik alleen op donderdag bij Klein Profijt gaan werken.”

Inmiddels heeft Marko veel geleerd. Hij staat achter de bar en denkt mee als bezoekers vragen hebben.

“Ik heb hier geleerd om de telefoon op te nemen en vond dat erg spannend. Ik vind het nog steeds spannend, maar ik doe het wel.”

Dat hij het eng vindt, is begrijpelijk, maar, er is niemand die zo beleefd en vriendelijk de telefoon opneemt als hij.

Marko en beheerder Merijn

Tijdens jaarlijkse evenementen als de oeverloop, is Marko present.

“Mijn vader hielp een paar jaar mee in de keuken en ik ging mee om hem te assisteren. We maakten lunch en brachten dat bij de lopers en we maakten avondeten. Tegenwoordig help ik mee als manusje-van-alles. Als er bijvoorbeeld drank moet worden aangevuld of als er iets moet worden klaargezet, dat soort dingen.”

Om te voorkomen dat bezoekers voor een dichte deur staan, zijn Merijn en Marko ook op feestdagen aan het werk bij Klein Profijt. Na al die jaren hebben ze een hechte band opgebouwd. Er wordt wat af gekibbeld en geplaagd, maar de wederzijdse waardering

straalt er altijd vanaf. Men zegt wel *"Was sich liebt, das neckt sich"* (Wat zoveel betekent als: Wie van elkaar houdt, plaagt elkaar). Het is goed te merken dat ze aan elkaar gewaagd zijn!

Ook de vrijwilligers Jan en Krijn die er iedere donderdag zijn, kunnen lezen en schrijven met Marko. Hoe belangrijk het is dat we goed met de natuur omgaan, weet Marko heel goed.

"Dat heb ik van mijn vader meegekregen. Ik ben vroeger tijdens de paddentrek met hem meegegaan naar Numansdorp. Daar hielpen we de padden veilig overzetten van de ene kant van de weg naar de andere kant. Dit was mijn eerste kennismaking met natuur. Ik speelde als kind veel buiten. Ik woonde in Mijnsheerenland, toen nog een klein dorp. Toch, echt bewust met natuur bezig was ik nog niet. In de Waardzegger heeft een gedichtje van mij gestaan over zwerfafval. Ik heb het gedichtje geschreven, omdat ik zwerfafval in de berm zag liggen en iets wilde schrijven over de gevolgen."

Marko's grootste hobby is gamen. *"Ik speel vrachtwagensimulator. Dit is een simulatiespel, waarbij je in een vrachtwagen door Europa rijdt. Ik heb een aantal keer meegereden tijdens de truckersrit op koningsdag. Na een cursus verkeersregelaar, heb ik een aantal keer het verkeer geregeld."*

In een vrachtwagen rijden mag hij niet, maar af en toe huurt hij wel een auto, bijvoorbeeld om mee op vakantie te gaan.

"In de coronatijd, op vrijdag de 13de, heb ik mijn rijbewijs gehaald, twee dagen voor de lockdown, dus ik heb veel geluk gehad!"

Zoals wel blijkt uit dit verhaal, is Marko voor bezoekerscentrum Klein Profijt inmiddels een onmisbare factor. Er is je bijna geen voorstelling te maken van een donderdag zonder Marko. Daarom hopen wij dat Marko nog vele jaren, op donderdag en alle andere dagen die hij werkt, ons centrum komt vullen met zijn vrolijke aanwezigheid en onmisbare hulp.

*

De Lintjesregen...

Door: Theo Schuurmans

Op 24 april vond in De Poort in Poortwijk, Oud-Beijerland de jaarlijkse lintjesregen plaats. Een bijzonder moment, waarop het Zijne Majesteit Koning Willem-Alexander heeft behaagd om meerdere betrokkenen bij Hoekschewaards Landschap te onderscheiden met een koninklijke onderscheiding: Lid in de Orde van Oranje-Nassau. Voor onze vereniging is dat niet alleen een eer, maar ook een bevestiging van de kracht van jarenlange inzet, vaak stil en op de achtergrond.

Met trots mogen wij noemen dat twee van deze onderscheidingen zijn toegekend aan mensen die wij zelf hebben voorgedragen, vanwege hun grote betekenis voor Hoekschewaards Landschap.

Allereerst **Henk Malta** uit 's-Gravendeel. Henk staat bekend als een ware supervrijwilliger, iemand met een scherp kompas en een groot sociaal en groen hart. Al sinds de jaren zeventig zet hij zich in voor de samenleving, eerst in het jongerenwerk en later ook bestuurlijk. Vanaf 2007 richtte hij zich nadrukkelijk op natuur en landschap, waarbij hij binnen Hoekschewaards Landschap en andere organisaties een cruciale rol vervulde als verbinder. In complexe dossiers wist hij telkens weer de brug te slaan tussen overheid, inwoners en natuurbelangen. Zijn inzet leidde tot tastbare resultaten, zoals natuurcompensatieprojecten bij het windpark Oude Maas. Henk is iemand die niet op de voorgrond treedt, maar zonder wie veel niet tot stand was gekomen.

Daarnaast werd in Breda **Iris van der Vlerk** onderscheiden, een naam die bij velen binnen de vereniging warme herinneringen oproept. Meer dan vijftien jaar zette zij zich met grote toewijding in, op talloze fronten. Van haar werk als EHBO'er tijdens de Oeverloop, waar zij letterlijk en figuurlijk klaarstond voor wandelaars, tot haar bijdrage aan het verenigingsblad *De Waardzegger*. Ook speelde zij een belangrijke rol in de organisatie en uitvoering van de IVN-natuurgidsencursus, een traject dat

Burgermeester Witte met decorandus Henk Malta...

jarenlange inzet en voorbereiding vergde. Iris was altijd bereid om bij te springen, of het nu ging om excursies, markten of andere activiteiten. Haar betrokkenheid was breed, haar inzet onvermoeibaar.

Ook werden wij aangenaam verrast door de onderscheiding voor **Johan Venus** uit Piershil. Hoewel hij niet door ons is voorgedragen, voelen wij ons nauw verbonden

met deze erkenning. Johan is iemand die met zijn inzet en gastvrijheid mensen bij elkaar brengt. In tal van lokale initiatieven speelt hij een verbindende rol, van verenigingen tot zorgprojecten. Voor Hoekschewaards Landschap is zijn bijdrage eveneens van grote waarde: al jarenlang verzorgt hij de catering tijdens de Oeverloop, ons grootste wandelevenement. Wie daar ooit heeft gelopen, weet hoe belangrijk die warme ontvangst onderweg is, en hoezeer die bijdraagt aan de beleving van de dag.

Tot onze vreugde werd ook **Jur Vermeulen** onderscheiden. Ook Jur was niet door ons zelf aangedragen maar is ook voor HWL een bekende stille kracht. Alle jaren staat hij bekend als trouwe knotter. Met de groep 'Helpende Handen' voerde hij praktische klussen uit voor mensen die dat zelf niet kunnen betalen. Sinds 2006 is hij penningmeester van de ChristenUnie Hoeksche Waard, waar hij de fractie ondersteunt en helpt bij verkiezingen en campagnes.

Deze onderscheidingen maken zichtbaar wat wij als vereniging al lang weten: dat onze kracht schuilt in mensen. Mensen die zich, vaak belangeloos, inzetten voor natuur, landschap en gemeenschap. Dat zij nu ook koninklijk worden erkend, vervult ons met trots en dankbaarheid.

*

Nature Talks

HWL-lezingen

Woensdag 8 juli 2026 – Hoeksche Waard in vroeger tijden

Spreker: Jos Baselmans

Wij sluiten het seizoen af met een lezing over de Hoeksche Waard zoals zij eruitzag 4000 jaar geleden. Jos Baselmans is senior onderzoeker bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en bijzonder hoogleraar Delta-archeologie aan de Universiteit Leiden. Sinds ongeveer tien jaar houdt hij zich intensief bezig met het onderzoek van sub fossiel hout uit het laat-Pleistoceen en de Holocene periode (vanaf 11.700 jaar voor heden) uit veen en rivierafzettingen.

Het jaarringonderzoek van sub fossiel hout biedt grote mogelijkheden op paleogeografisch, landschap ecologisch, hydrologisch en klimatologisch vlak. Na een korte inleiding op de geschiedenis van het onderzoek komt een aantal voorbeelden hiervan aan de orde. Ook het onderzoek in de Hoeksche Waard wordt aangestipt.

Een jaar van kijken, ontdekken en verwonderen...

Door: Theo Schuurmans

Met de lezing van 10 juni kwam er een passend slot aan het 3000 soortenjaar in de Hoeksche Waard. Wat begon als een ambitieuze doelstelling, het vastleggen van 3000 soorten, groeide uit tot een project dat niet alleen het landschap zichtbaar maakte, maar vooral mensen in beweging bracht. Tijdens de afsluitende bijeenkomst gaven 'spelleiders' Gert Huijzers en Theo Schuurmans een helder en inspirerend overzicht van een jaar waarin kijken centraal stond.

De cijfers spreken tot de verbeelding. Inmiddels staat de teller tegen de 4000 soorten. Daarmee is de oorspronkelijke doelstelling ruimschoots overtroffen. Opvallend is dat ongeveer 400 soorten nieuw zijn voor de Hoeksche Waard. Het zijn ontdekkingen die laten zien dat zelfs in een gebied dat we denken te kennen, nog verrassingen schuilgaan.

Maar misschien nog indrukwekkender dan het aantal soorten, is het aantal mensen dat betrokken raakte. Waar het project begon met enkele honderden waarnemers, groeide dat aantal in de loop van het jaar naar ruim 2000 deelnemers. Dat zegt iets wezenlijks. Het laat zien dat het 3000 soortenjaar niet alleen een inventarisatie was, maar een beweging. Een uitnodiging die massaal werd opgepakt: ga naar buiten, kijk, en ontdek.

Dat werd op 10 juni tijdens de lezing door Arjo en Nelleke van Dijk treffend verwoord. Samen met hun gezinsleden vertelden zij over hun passie voor natuur en hun motivatie om actief deel te nemen. Hun verhaal maakte duidelijk waar het project om draait: nieuwsgierigheid, aandacht en het plezier van samen ontdekken.

Ook de gemeente gaf, tijdens de week van de biodiversiteit, bijzondere aandacht aan het project. Daarmee werd onderstreept dat biodiversiteit niet alleen iets is van natuurliefhebbers, maar van ons allemaal. Het landschap waarin we wonen en werken blijkt rijker, dynamischer en veerkrachtiger dan we vaak beseffen.

Bruine kikker, Marijke Haak

Wat het 3000 soortenjaar vooral zichtbaar heeft gemaakt, is de kracht van het alledaagse. Niet alleen de opvallende soorten vallen op, maar juist ook de vele kleinere organismen – planten, insecten en schimmels – die samen het fundament vormen van het ecosysteem. Het overgrote deel van de waargenomen soorten hoort hier thuis. Dat geeft vertrouwen en benadrukt de waarde van het landschap zoals we dat kennen. En hoewel het jaar formeel is afgesloten, stopt het project hier niet. Integendeel. Er wordt bewust voor gekozen om de bioblit te voort te zetten. Daarmee verschuift de focus van een jaaropname naar een doorlopend beeld van de flora en fauna van de Hoeksche Waard sinds 1 juni 2025. Nieuwe

waarnemingen dragen niet langer alleen bij aan een jaardoel, maar bouwen mee aan een steeds completer overzicht van het leven op het eiland. Dat is misschien wel de belangrijkste opbrengst van dit jaar. Niet alleen de soorten die zijn gevonden, maar de manier van kijken die is ontstaan. Want wie eenmaal heeft gezien hoeveel er te ontdekken valt, weet dat elke wandeling opnieuw kan verrassen.

Het 3000 soortenjaar is afgesloten. Het kijken, ontdekken en verwonderen gaat door.

*

Waardzegger bezorgen

Voor een aantal plaatsen in de Hoeksche Waard worden voor de Waardzegger nog (reserve) bezorgers gezocht! Interesse? Neem dan contact op met ruud.horijon@hwl.nl.

Natuur als ondergrens

Over wat we kwijt zijn, en wat we nog kunnen herstellen in de Hoeksche Waard

Tekst: Theodorus Schuurmans

Hoe natuur bijzonder werd

Op een vroege ochtend langs een sloot in de Hoeksche Waard gebeurt er iets kleins.

Het riet staat stil. Het water ligt vlak. En dan, bijna ongemerkt, een beweging. Iets schiet weg tussen de stengels. Een insect misschien. Of een jonge kikker. De spanning stijgt. Wat zou het zijn. Het is geen spectaculair moment. Maar het is wel precies waar het om draait. Dat kleine, onopvallende leven vormt de onderlaag van alles. En juist die onderlaag staat onder druk. We hebben natuur in de loop der tijd steeds verder naar de randen geduwd. We maakten gebieden waar natuur mag zijn. We gaven ze namen en grenzen. En buiten die gebieden organiseerden we de rest van het landschap strak en efficiënt. Dat werkte. Tot op zekere hoogte. Maar het had een bijeffect: natuur werd iets bijzonders. Iets wat je aanwijst, iets wat je bezoekt, iets wat je beschermt omdat het anders verdwijnt. En ondertussen werd het gewone landschap stiller. In de Hoeksche Waard zie je dat niet in één oogopslag. Het blijft een open en herkenbaar gebied. Maar wie vaker buiten is, merkt het verschil. Minder gezoem, minder beweging, minder vanzelfsprekend leven.

Basiskwaliteit natuur

Basiskwaliteit natuur klinkt als een beleidswoord, maar het gaat om iets eenvoudigs. Wat is de minimale kwaliteit die nodig is om het sys-

teem te laten functioneren? Niet alleen in natuurgebieden, maar overal. Langs akkers, in bermen, langs sloten, tussen dorpen. Op plekken waar we nu vaak achteloos aan voorbijgaan.

Voor Hoekschewaards Landschap is dat geen abstracte discussie. Het zit in wat vrijwilligers zien, in wat wordt gemeten, en in wat langzaam verdwijnt. Sloten zijn strakker geworden, maar ook armer. Bermen zijn overzichtelijker, maar eentoniger. Het zijn kleine veranderingen die samen een patroon vormen. Ook klimaatverandering is van invloed op de basiskwaliteit. De eik bijvoorbeeld is een goede boom voor de biodiversiteit. Door opwarming krijgt deze soort het steeds zwaarder in Nederland. Dus op termijn verliest zij haar functie in het complexe ecosysteem. Het terugdringen van allerlei drukfactoren is nu daarom essentieel geworden!

Wat de bioblitz zichtbaar maakt

Er gebeurt ook iets hoopgevends. In de Hoeksche Waard werd dit jaar gewerkt aan een 3000-soortenjaar, een bioblitz, waarin burgers en onderzoekers samen soorten registreren. Niet alleen om te tellen, maar juist om te zien. Want dat wat zichtbaar wordt, beklijft. Er is nog veel. Meer dan je soms denkt. Maar het is ook gefragmenteerd en kwetsbaar. Door zo een bioblitz gaan mensen anders kijken.

Langzamer. Aandachtiger. En dat verandert iets. Natuur wordt weer iets wat je zelf ervaart, niet alleen iets wat in beleid staat. Tijdens de bioblitz is het aantal waarnemers, die documenteerden gestegen van enkele honderden naar ruim 2000. Dat is winst! Dat is ook draagvlak.

Beginnen zonder zekerheid

Een van de grootste valkuilen is wachten. Op data, op modellen, op zekerheid. Maar basiskwaliteit natuur laat zich niet volledig uitrekenen en inplannen. Processen zijn vaak angstvallig langzaam. Wat ook kan, is gewoon ergens beginnen. Ook al weet je nog niet alles, het leerproces is verrijkend. Een berm anders maaien. Een slootrand minder strak beheren. Verbindingen herstellen waar dat kan. Het zijn geen grote ingrepen, maar ze hebben effect. En ze zorgen ervoor dat je leert terwijl je bezig bent. Gemeenten, die hiermee vooruitkomen, doen precies dat. Ze wachten niet tot alles klopt, maar werken met wat er is. HWL is al jaren actief op het gebied van ecologisch beheer van o.a. dijken. Onze organisatie beheert ook gebieden van gemeente, waterschap en Staatsbosbeheer. Maar het is niet voldoende. Vaak is het woord biodiversiteit weinig concreet voor velen, waaronder bestuurders en wordt afgedaan als linkse hobby. Basiskwaliteit natuur maakt de essentie van het

probleem veel inzichtelijker. Dat overheden het daarom hoog op de agenda plaatsen is essentieel.

De rol van de gemeente

Gemeenten zijn het punt waar alles samenkomt. Daar worden keuzes gemaakt over ruimte, inrichting en beheer. Tot nu toe is natuur vaak één van de belangen. Iets dat meeweegt.

Basiskwaliteit natuur vraagt om een andere benadering. Dat je niet alleen kijkt wat er kan, maar ook wat er nodig is. En dat je laat zien hoe die afweging wordt gemaakt. Niet als extra stap, maar als onderdeel van hoe je werkt. Basiskwaliteit natuur biedt ook mogelijkheden voor overheden. De gezonde mens kan centraal staan in een aanpak. Er is veel ruimte voor samenwerking met organisaties die zich juist richten op de mens, met oog voor geestelijke en lichamelijke gezondheidszorg, het ouder worden, het recreëren, obesitas. Zaken waarbij een gezonde natuur een belangrijke rol spelen kan.

De Hoeksche Waard heeft iets dat niet te organiseren is, maar er wel is: betrokken mensen!

Vrijwilligers die weten waar soorten zitten. Die zien wat verandert. Die al jaren rondlopen in hetzelfde gebied. Die kennis wordt nog niet altijd benut. Als basiskwaliteit natuur ergens kan werken, dan is het daar waar die lokale kennis en beleid samenkomen. Niet als bijzaak, maar als vertrekpunt.

De vraag naar kosten

De vraag wat het kost, komt altijd. Maar zelden stellen we de tegenvraag. Wat kost het als we niets doen? Een landschap dat zijn ecologische basis verliest, verliest ook zijn veerkracht. Problemen stapelen zich op. Veel maatregelen zijn niet duurder dan wat we nu doen. Soms zelfs goedkoper. Maar ze

De zeer zeldzame Prachtbeer Utetheisa pulchella, Gert Huijzers

vragen wel om een andere manier van kijken.

Er zijn genoeg plannen en rapporten. Maar het gebeurt dáár niet. Het gebeurt in het veld. In een sloot die weer ruimte krijgt. In een berm die langer bloeit. In keuzes die net anders uitvallen. Basiskwaliteit natuur is geen project dat je afrondt. Het is iets wat je op gang brengt.

Terug naar die ochtend. Het riet. Het water. Die ene beweging. Het is er nog. Maar niet vanzelfsprekend meer. De Hoeksche Waard heeft alles in huis om dit

te keren. De kennis, de mensen, de betrokkenheid. De vraag is niet of we iets moeten doen. De vraag is of we natuur weer als ondergrens durven zien. Of dat kleine leven in het gras niet alleen blijft, maar ook weer terug kan komen.

*

“Gewoon bijzonder, de Hoeksche Waard...”

Afm.: 30 x 20 cm

Alweer de Binnenmaas. Vaak ben ik langs dit landschapje gefietst wanneer ik een rondje Binnenmaas deed. Het betreft een weiland met een rij knotwilgen dat grenst aan de Binnenmaas onder de rook van Maasdam. Een kennis, Simon, vertelde mij dat hij de volgende week deze knotwilgen zou gaan bijwerken. De takken aan de stam moesten verwijderd worden. Voor mij de kans om er even heen te gaan om te tekenen en te schilderen. Normaal is het terrein afgesloten.

Maar goed dat ik mijn laarzen aangeetrokken had, want het hoge gras was nog nat van de dauw. Het was niet moeilijk om een plekje te zoeken. De meeste wilgen die hier staan, komen in aanmerking om te schilderen. Ik zat nog even met de achtergrond, of liever gezegd de overkant. Maar een huisje en een paar bomen is al genoeg. Het moet ook niet te veel aandacht trekken. De knotwilg is hier duidelij-

lijk het onderwerp. Een prachtige boom met een fraai getekende stam.

Na een paar schetsen ben ik aan de aquarel begonnen. Ik heb geprobeerd alles losjes en schilderachtig op papier te zetten. Het mooie van dit stukje landschap is de diepte die je kunt suggereren. Van het riet op de voorgrond heb ik wel wat weggelaten om wat meer ruimte te hebben voor de overkant. Het geheel was nog grotendeels getooid in winterse tinten. Maar het voorjaar deed voorzichtig haar intrede. Op de takken waren al frisgroene blaadjes te zien. En zoals altijd zorgt de natuur voor de perfecte kleurharmonie.

Wanneer je daar bij het water op je stoeltje zit, geniet je ook van de geluiden op het water. Wat wilde eenden die uit de lucht landden op het water. Vermoedelijk woerden die achter de vrouwtjes aan zaten. Vechtende en luid roepende meerkoeten alsof hun leven ervan af-

hing. En af en toe vlogen er wat ganzen over. Prachtig hoe alles haar gang ging en ik daar als gast getuige van mocht zijn.

Over het resultaat van de aquarel ben ik redelijk tevreden. De compositie en kleuren, zoals ik die voor ogen had, staan op papier. En wat wel zo belangrijk is, ik heb een paar uurtjes genoten.

*Op sterven na dood
wijkt het oude riet voor jong.
Alles op zijn tijd.*

*Meerkoeten vechten
terwijl het riet vredig wuift.
Hoor ik een merel?*

*Takken aan de stam,
ze hebben hun tijd gehad.
Het oog wil ook wat.*

Jan Plaisier

Nachtvlinder inventarisatie 2026 begonnen!

1

2

3

4

5

6

Door: Ton Schilperoord

Het seizoen 2026 voor het inventarisatie van nachtvinders is weer begonnen! De eerste geplande nachtvlindernacht op 20 maart bij Klein Profijt is helaas niet doorgegaan!

Nachtvinders bij locatie

Op 17 april hielden we een Nachtvlindernacht in de Heemtuin van Piershil. Door de lage temperatuur en weinig wind was het resultaat mager. Het aantal waarnemingen was 28 en de soorten 9.

Foto's van verschillende nachtvinders wil ik met jullie delen:

- 1) *Aangebrande spanner*
- 2) *Drievlekspanner*
- 3) *Gerande spanner*
- 4) *Huisuil*
- 5) *Snuitvlinder*
- 6) *Variabele voorjaarsuil*

Nachtvlindernacht 17-4-2026

(Opmaak 20-4-2026)

algemeen	Heemtuin Piershil
vrij algemeen	Aanwezig BJB, HvL, TS
zeldzaam	Bewolkt, 10 ° Celsius
zeer zeldzaam	Windkracht 2, zonsondergang 20:41u

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	
1 <i>Aangebrande spanner</i>	<i>Ligdia adustata</i>	12
2 <i>Drievlekspanner</i>	<i>Stegania trimaculata</i>	1
3 <i>Gerande spanner</i>	<i>Lomaspilis marginata</i>	1
4 <i>Groente-uil</i>	<i>Lacanobia oleracea</i>	1
5 <i>Huisuil</i>	<i>Caradrina clavipalpis</i>	2
6 <i>Putta-uil</i>	<i>Agrotis puta</i>	1
7 <i>Snuitvlinder</i>	<i>Pterostoma palpina</i>	1
8 <i>Variabele voorjaarsuil</i>	<i>Orthosia incerta</i>	2
9 <i>Zwartkamdwergspanner</i>	<i>Gymnoscelis rufifasciata</i>	7
		28

Nachtvinders in mijn tuin

In mijn eigen vlinderval thuis heb ik op verschillende nachten leuke nachtvinders kunnen spotten. Overigens worden bij zowel de nachtvlindernachten als in mijn vlinderval/lichtval de vlinders vrijgelaten. Ook hier deel ik met jullie een aantal nachtvinders:

- 7) *Dunvlerkspanner* (2 april)
- 8) *Zwartvlekspikkelspanner* (17 april)
- 9) *Brandvlerkvlinder* (21 april)
- 10) *Zilveren groenuil* (2 mei)
- 11) *Meriansborstel* (7 mei)
- 12) *Elzenuil* (8 mei)
- 13) *Bruine wapendrager* (9 mei)

7

8

9

10

11

12

13

Sleutel bij groenbeheer...

Tekst en foto's: Joost Kievit

HW zoemt begon in 2019 op initiatief van de kersverse gemeente Hoeksche Waard met te werken aan herstel van biodiversiteit. Anderen deden dat al heel lang; Hoekschewaards Landschap (HWL), toen al bijna een halve eeuw. Toch vond de nieuwe gemeenteraad een nieuw initiatief belangrijk, burgers moesten worden betrokken en biodiversiteit had prioriteit. HW zoemt was geboren en de eerste stap was toenadering zoeken en samenwerking met de bestaande organisaties regelen.

Aparte categorie

Uiteindelijk zou een twintigtal organisaties binnen het collectief van HW zoemt aan de slag gaan. Beheerders van natuur en openbaar groen werden als een aparte categorie gezien. We hebben het dan over Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer en HWL als beheerders van de natuurterreinen in de streek en de gemeente Hoeksche Waard en het waterschap Hollandse Delta als belangrijkste beheerders van het openbaar groen.

Met elkaar onderhouden zij een enorme oppervlakte aan gronden waar met een goed beheer veel winst voor biodiversiteit is te halen. Zeker zo belangrijk is dat natuurterreinen, parken en andere elementen in het landschap met elkaar verbonden zijn door wegbermen, dijkwalen, watergangen en slootkanten.

Voor natuur zijn verbindingsroutes cruciaal.

Verbinden

Ecologische verbindingen was dan ook het eerste project van HW zoemt. Natuurterreinen moesten met elkaar verbonden worden door bermen, oevers en dijkwalen met een op biodiversiteit gericht beheer. Het beheer moest dus veranderen. Iedereen werkte mee en het project werd een succes. HW zoemt kreeg er een landelijke innovatieprijs voor met een bedrag van 25.000 euro. Een geweldige opsteker.

“Kleurkeur”

De volgende stap was de cursus ‘Kleurkeur’ in het Nationaal Landschap Centrum van HWL. Medewerkers van de beheerende organisaties kwamen twee dagen bij elkaar en werden geschoold in het ecologisch beheer van terreinen. Deze cursus van onder andere de landelijke Vlinderstichting leverde voor de mensen ook een certificaat op. Zeker zo belangrijk was dat de

uitvoerende mensen van de organisaties elkaar leerden kennen en ervaringen gingen delen. Op de cursus en daarna.

Er kwamen jaarlijkse beheerdersdagen. Over insecten, hoe kun je nou in het beheer optimaal rekening houden met bijen, vlinders en

Jacobskruiskruid kleine bijvlieg

zweefvliegen, want daar gaat het dramatisch slecht mee. Over faseren van maaiwerk in tijd en plaats. Over welke machines zijn meer of juist minder geschikt voor biodiversiteit. De samenwerking kwam tot bloei en de natuur profiteerde daarvan.

Stop verbindende rol

Samenwerken blijft belangrijk. Kennis uitwisselen blijft van meerwaarde, maar HW zoemt is tot de conclusie gekomen, dat we dat nu

aan de groenbeheerders zelf moeten overlaten.

HW zoemt stopt met z'n verbindende rol en met de activiteiten om organisaties samen te brengen. We verwachten dat de groenbeheerders doorgaan op de ingeslagen weg en blijven werken aan behoud en herstel van biodiversiteit. Intussen werkt HW zoemt samen met HWL aan nieuwe toekomst.

*

Kopfoto en foto hier boven: beheerdersdag...

Toelichting HWL

Kennis uitwisselen en elkaar inspireren blijft van grote meerwaarde. De afgelopen jaren heeft HW zoemt hierin een stimulerende en verbindende rol gespeeld. Inmiddels zien we dat groenbeheerders elkaar steeds beter weten te vinden en samen verder bouwen aan behoud en herstel van biodiversiteit. Daarom verschuift de rol van HW zoemt.

In plaats van actief organisaties samen te brengen, geven we ruimte aan de groenbeheerders om deze samenwerking zelfstandig voort te zetten en verder te versterken.

Intussen werkt HW zoemt samen met HWL aan een nieuwe toekomst en nieuwe manieren om bij te dragen aan biodiversiteit op dit eiland.

Van de LEDENADMINISTRATIE

Recent hebben wij de mails en brieven verstuurd met het verzoek om de **contributie voor 2026** te voldoen. Veel leden hebben hier inmiddels gehoor aan gegeven. Hartelijk dank daarvoor!

Onjuiste vermelding jaartal bij incasso

Het merendeel van onze leden heeft HWL gemachtigd om de contributie jaarlijks automatisch te laten incasseren. De incasso van de contributie 2026 heeft in maart plaatsgevonden. Per abuis staat bij deze afschrijving vermeld dat het de contributie over 2025 betreft. Dit is een slordige fout van onze kant, waarvoor onze excuses. Uiteraard is de contributie correct verwerkt in onze administratie.

Ook betalen per automatische machtiging?

Betalen via een incassomachtiging bespaart ons veel werk en kosten! Wil je het ons én jezelf makkelijker maken en kiezen voor deze eenvoudige en gebruiksvriendelijke betaalwijze? Stuur dan een e-mail naar ledenadministratie@hwl.nl of download het machtigingsformulier via onze website. Heb je de contributie voor 2026 al voldaan, dan gaat de machtiging in per 1 januari 2027.

Extra gift

Naast de contributie kun je onze vereniging ook ondersteunen met een vrijwillige extra gift. Met deze bijdragen kunnen wij bijvoorbeeld projecten en verbeteringen realiseren die anders lastig te financieren zijn. Iedere gift, groot of klein, wordt zeer gewaardeerd en komt volledig ten goede aan onze doelstellingen. Wil je een extra bijdrage doen, dan kun je je contributiebetaling verhogen of los een extra bijdrage doen onder vermelding van 'extra gift'. Hartelijk dank voor je betrokkenheid en steun!

Namens het Dagelijks Bestuur van HWL,

Martine Sagius
ledenadministratie@hwl.nl

Grondwater is onze nalatenschap...

Tekst en foto's: Joost Kievit

Water Natuurlijk vindt de zorg voor schoon water cruciaal. Het gaat dan niet alleen om het zichtbare water in polders, dorpen en steden, maar ook om het onzichtbare grondwater. We moeten voldoende en schoon grondwater nalaten aan de volgende generaties. Zij zijn daarvan afhankelijk voor hun drinkwater en het waterschap moet daarvoor zorgen.

Schoon grondwater

Ons het waterschap voert die taak tot op heden niet uit. Het is een in de wet vastgelegde taak en niet de minst belangrijke. Signalen over de vervuiling van grondwater nemen toe en drinkwaterbedrijven trekken aan de bel. Ook verwachten zij een tekort, zodat op midden lange termijn de drinkwatervoorziening problemen krijgt. Funderingsschade bij woningen en andere gebouwen door te lage grondwaterstanden geeft veel mensen zorgen. Alle reden dus om het serieus te nemen en deze taak voortvarend op te pakken. Bij de behandeling van de begroting van het waterschap dreigde deze taak toch weer te blijven liggen.

Voor Water Natuurlijk was dat niet acceptabel. Oppervlaktewater en grondwater zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Water zakt de bodem in en komt door kwel ook weer aan de oppervlakte. Voor het

drinkwater in de Hoeksche Waard wordt tegenwoordig geen grondwater als grondstof gebruikt. Vroeger wel. Ooit was er in 's-Gravendeel een waterleidingbedrijf dat gebruik maakte van winputten die langs de oever van de Dordtse Kil lagen. Water uit de rivier infiltreerde de bodem in en was een prima grondstof voor ons drinkwater. Het kan zijn dat komende generaties deze bronnen weer nodig hebben. Een extra reden voor een goede zorg voor het grondwater. Ook op ons eiland.

Amendement

Een amendement van Water Natuurlijk fractievoorzitter Konnie Wilkens kreeg een ruime meerderheid in het algemeen bestuur. Het betekent dat de grondwatertaak alsnog onderdeel wordt van het werk van ons waterschap. Het houdt ook in dat de begroting met een half miljoen euro wordt opgehoogd, een lasten verzwaring van 0,2 % voor

de burger. Zuinig werken is een must, maar taken niet uitvoeren, is geen bezuiniging. Dat is problemen afwentelen op een volgende generatie en dat is geen optie. Het waterschap gaat kennis opbouwen en extra mensen aannemen. Er moet het nodige gebeuren, zoals beleid ontwikkelen en vaststellen, controles en registraties opzetten, grondwater vervuiling en onttrekking aanpakken en de effecten van het grondwater op de waterveiligheid in beeld brengen.

Levensbelang

Belangrijk werk, schoon en gezond water is van levensbelang voor mens en natuur. Met pleiten voor lastenverhoging win je geen populariteitsprijs, maar dit is cruciaal voor onze leefomgeving en die van onze kleinkinderen. We moeten bereid zijn om met elkaar die lasten te dragen en Water Natuurlijk legt graag uit, waarom dat zo is.

Jeugdhoe

1 Zoekplaatje

Hoeveel hapjes voor de
kikker tel jij?

Vul in: _____

Ik ben een kikker. Ik lust insecten,
spinnen, wormen en zelfs slakken.
Zie jij al het lekkers voor mij?
Omcirkel het maar! Met mijn snelle
tong heb ik ze zo te pakken!

Wist je dat?

Tot 2005 verscheen er in het
verenigingsblad, toen nog *HWL
Nieuws*, een jeugdpagina. Die
traditie blazen we nieuw leven in!
In elke Waardzegger vind je weer
leuke puzzels, weetjes en doe-
opdrachten speciaal voor de
jonge natuurfans. Veel
puzzelplezier!

2 Rara, wie ben ik?

'Nu het in de zomer warmer wordt,
vliegen er veel insecten. Daar leef
ik van. Als de zon ondergaat, ga ik
in de lucht op insectenjacht!
Overdag hang ik ondersteboven te
slapen in een holle boom.'

3 Wie eet wat?

In de natuur gaat het om eten en
gegeten worden. Help de dieren
aan hun eten! Welke maaltijd
hoort bij welk dier? Trek de juiste
lijnen.

1.

a.

2.

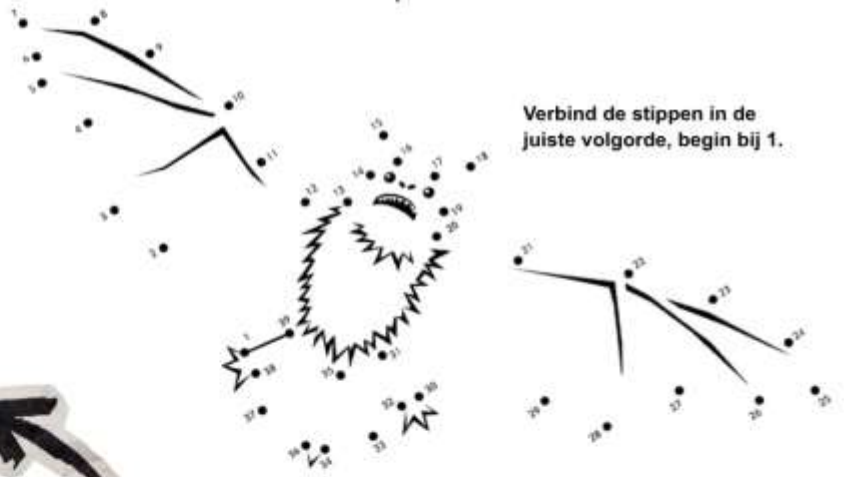
b.

3.

c.

Verbind de stippen in de
juiste volgorde, begin bij 1.

Rara wie ben ik?: _____

4

Planten en dieren

Bekijk de plaatjes bij opdracht 3 goed. Welke planten of
dieren zie je? Schrijf de juiste soortnaam op de stippellijn.

Antwoorden: Opdracht 1: 1. 1. / Opdracht 2: Vleermuis. / Opdracht 3: 1c - 2a - 3b. / Opdracht 4: 1. regenvorm, 2. bladluise, 3. brandnetel, a. lieveheersbeestje, b. slak, c. merel.

